



**PSYCHOLOGIE BAREV**

**PSY 160**

**DENNÍ STUDIUM**

Fakulta sociálních studií MU  
Podzimní semestr 2012

# PSY 160 - PSYCHOLOGIE BAREV

**Určeno pro:**

denní bakalářské studium psychologie

**Realizace:**

v podzimním semestru akademického roku 2012/13

**Vyučující:** Mgr. Miroslav Šípula ([miro\(zavináč\)fss.muni.cz](mailto:miro(zavináč)fss.muni.cz))

**Konzultace:** viz osobní vizitka vyučujícího v ISu (<http://www.is.muni.cz/lide/?uco=8530>), průběžně e-mailem nebo osobně po předchozí domluvě e-mailem

## Charakteristika předmětu:

**Koncepce předmětu sleduje dva základní cíle:**

1. Student/-ka bude seznámen/a se základními teoretickými a metodologickými přístupy k výzkumu vztahu člověka k barvě, budou analyzovány přednosti i nedostatky výzkumů. Cílem prezentace vybraných výzkumů bude připravit účastníka kurzu na vlastní samostatnou výzkumnou práci v oboru psychologie barev.
2. Stejný důraz bude kladen na reflexi vlastního vztahu k barvě, sebereflexi a osobní zážitek při interakci s barvou. Budou sledovány vztahy mezi osobním zážitkem, vlastními asociacemi a obecnými pravidly, možnostmi zobecnění individuálních zkušeností. Součástí předmětu je proto více samostatných průběžných úkolů (na místě nebo po domácí přípravě).

## Přehled témat:

**1. PODSTATA BAREV BAREVNÉHO VIDĚNÍ:**

- fyzika, fyziologie barevného vidění, typické jevy v oblasti psychologie barevného vidění, teorie, systémy barev z hlediska fyziky, logika v barvě, barvy v přírodě, zákonitosti barevných kontrastů a jejich psychologické účinky

**2. SOCIÁLNÍ ÚROVEŇ:**

- kategorizace barev a její specifická v různých kulturách, barevná symbolika, barvy a asociace, význam pro oblast myšlení a komunikace, aplikační možnosti v oblasti ergonomie, barvy ve výtvarném umění, náboženství

**3. PSYCHOLOGICKÉ VÝZKUMY:**

- preference barev, její podstata a význam, vývoj poznání, možnosti a meze využití barevné preference v psychologické diagnostice, Lüscherova teorie barev, Pyramidový test, příklady hlavních výzkumných linií psychologie barev

**4. APLIKACE PSYCHOLOGIE BAREV:**

- barvy v odívání a jejich psychologické působení, psychologické zákonitosti barevné módy, mechanismy barevné typologie, barvy v životním prostředí – architektura, interiéry, barvy v reklamě

**5. BARVY „JINAK“:**

- sepětí s jazykem, přísloví, přirovnání, metafory, barvy „pod povrchem věcí“, esoterika, shody a rozdíly s vědeckým přístupem

Kurs končí **zápočtem**, který bude udělen za aktivní **účast v předmětu (max. 2x neúčast)**, **plnění průběžných úkolů a písemnou práci (viz níže)**.

Písemná práce - téma:

**Varianty témat:**

**1. „Návrh výzkumného projektu z oblasti psychologie barev“**

Práce má prokázat:

- a) znalost literatury, schopnost kritické práce se zdroji (vč. internetových) z oblasti psychologie barev
- b) schopnost stanovit pravděpodobnou a smysluplnou hypotézu v rámci psychologie barev
- c) schopnost navrhnout (popřípadě i realizovat) logický design výzkumu v oblasti psychologie barev
- d) schopnost nabídnout adekvátní možnosti interpretace a aplikace výsledků

**2. „Aplikace teoretických poznatků z oblasti psychologie barev v projektu návrhu barevného interiéru.“**

Práce má prokázat:

- a) znalost literatury, schopnost kritické práce se zdroji (vč. internetových) z oblasti psychologie barev
- b) dokumentace získaných teoretických poznatků a jejich uplatnění ve zdůvodněném návrhu interiéru, těžiště je přitom právě v propojení obou oblastí
- c) schopnost zakomponovat do návrhu vlastní individuální zkušenosti s působením barev získané v průběhu kurzu
- d) schopnost nalézt při uplatnění poznatků rovnováhu mezi obecně platnými závěry a jedinečnými podmínkami / požadavky (tj. zejména vyhýbání se nepřiměřenému zobecňování aplikovaných poznatků)

**3. Ukončení je možné i formou „přednášky“ s interaktivní prezentací v rozsahu 15 min + 5 min diskuse v závěrečné hodině předmětu**

varianta a) Prezentace na základě praktického úkolu na téma: „Existují společné rysy, kterými se vyznačují lidé ve svrchním oděvu určité barvy? Pokud ano, jaké?“ Podrobné instrukce k tomuto praktickému úkolu dodá vyučující v průběhu výuky, příp. v písemné podobě na vyžádání.

varianta b) Přednáška na téma „barvy v reklamě“, „barvy v náboženství“, „barvy v literárních příbězích“, „barvy v architektuře“, „barvy v esoterické literatuře“, „barvy v hudbě“, „barvy ve výtvarném umění“ apod.). Student/-ka si připraví sdělnou a pestrou 15-minutovou multimediální prezentaci na vybrané téma. Výstup je předběžně plánován na poslední vyučovací hodinu předmětu.

**4. Závěrečná práce může mít případně i individuální podobu podle zájmu studenta/-ky po dohodě s vyučujícím.**

Student/-ka odevzdá práci ve složce „**Odevzdávárna pro závěrečnou práci**“ předmětu (aktuálního období) v Informačním systému MU v rozsahu **min. 4 normostran nejpozději**

**18. 1. 2013**, tj. tři týdny před koncem zkuškového období.

Mezi minimálně 7 použitými zdroji budou minimálně 3 publikované na internetu.

#### **Shody u dvou výše uvedených základních forem práce (1 a 2):**

Pro obě varianty prací platí obvyklá pravidla pro vysokoškolské práce. Tj. argumenty jsou opřené o zdroje, které mohou být různého druhu. Vědecké, odborné a věrohodné jsou preferovány, je však samozřejmě možné použít i jiné, pokud je s nimi správně nakládáno - tj. jsou podrobeny kritickému zhodnocení, začleněny do postupů kritického myšlení a je řádně zhodnocen vztah k nim.

To znamená, že v krajním případě je možné použít např. i zdroj [www.vesmirnilide.cz](http://www.vesmirnilide.cz), ale neověřené, spekulativní, ideologické zdroje by neměly být nekriticky přejímány a tlumočeny či „angažovaně propagovány“ (jak se někdy, bohužel, stává dokonce i v prvních verzích diplomových prací...).

Řešením je konfrontovat je s jinými pohledy, vlastními názory a zkušenostmi a s patřičným kritickým odstupem. Počet zdrojů z každého druhu závisí na charakteru práce. Při provádění odborné analýzy esoterické literatury o barvách, bude zastoupení zdrojů každého druhu jiné než u návrhu výzkumu.

#### **Rozdíly mezi základními formami práce (1 a 2):**

1. Návrh výzkumu se po formální stránce bude řídit v zásadě stejnými pravidly jako projekt experimentu v obecné psychologii (viz syllabus předmětu PSY105), výzkum však nemusí být realizován. Autor/ka práce tedy kromě detailního návrhu projektu v závěru práce namísto analýzy výsledků pouze nastíní možnosti interpretace výsledků - pro každou jejich možnou variantu. Návrh může být tvořivý a „hravý“, měl by však v každém případě zůstat smysluplný a **skutečně** realizovatelný – při jeho zpracování je možné vyjít z otázky: „Dokázal/a bych si jej představit jako projekt pro svou diplomovou práci?“

2. Druhý typ práce je čistě praktický. Při jeho zpracování lze vyjít z představy klienta, který požaduje projekt (jedné) místnosti v konkrétním objektu, učebny, interiéru nemocnice, školy, veřejných prostor. Fiktivní klient projekt akceptuje, pokud bude jeho výsledná podoba dobře zdůvodněna. Z toho vyplývají i požadavky na formální zpracování (viz výše). Klient se jistě nespokojí s nedůvěryhodnými, neověřenými nebo neověřitelnými zdroji, spekulacemi a projektem bez patřičných citací.

Čím věrohodnější (odbornější a hlavně ověřitelnější) důkazy a argumenty podepřené citacemi a čím více zpracování a doprovodný text odpovídají požadovanému účelu, tím je pravděpodobnější, že imaginární zákazník projekt akceptuje. Důležité tedy také je uvést dobře účel projektu (např. i ve formě požadavků fiktivního klienta).

Součástí projektu je grafický (2D, 3D, ručně provedený, počítačový, s pomocí internetových aplikací - např. firmy Dulux - vytvořený... apod.) návrh interiéru. Požadovaný rozsah práce platí pro textové zdůvodnění („obhajobu“) návrhu.

### **Přehled abstraktů článků o výzkumu barev budou ke krátkodobému zapůjčení u vyučujícího předmětu.**

**Při zpracování práce je doporučeno využití diplomových prací na téma barev a odkazů v nich uvedených - viz archiv prací v Informačním systému MU.**

- Agoston, G.A.: Color Theory and Its Application in Art and Design, Mir, Moskva 1982
- Attlová, J: Barva v pracovním prostředí, Výzkumný ústav výstavby a architektury, Praha 1969
- Baran, L.: Barva v umění, kultuře a společnosti, SPN, Praha 1977
- Bažány, M. Vývinové zmeny afektivne hodnoty farieb. Psychologica, 1961, vol. 12, no. 5, p. 23 - 59
- Bieling, M.: Farba na pracovisku, ROH, Bratislava, 1971
- Birren, F.: Color & human response: aspects of light and color bearing on the reactions of living things and the welfare of human beings, John, Wiley & Sons, Ltd., New York, 1978
- Bovée, C.L., Arens, W.F.: Contemporary Advertising, Irwin, Homewood 1989
- Brožková, I.: Dobrodružství barvy, SPN, Praha 1982
- Corsini R.J.: Encyclopedia of Psychology, John Wiley & Sons, New York 1994
- Dan, J.: Lüscherova klinická diagnostika, Psychodiagnostika, Brno, 1994
- Dvořáček, V.: Test volby barev - metodický materiál, KPP, - 1980
- Frieling, H., Auer, X.: Človek - farba - priestor, Alfa, Bratislava 1972
- Goethe, J. W.: Smyslově-morální účinek barev, Fabula, Praha, 2004
- Haleizovu: Barva vládne světem, Svatá Mahatma, Brno 1992
- Hardin, C.L. & Maffi, L. (Eds.): Color categories in thought and language, Cambridge University Press, Cambridge, 1997
- Horáček, J.: Ostwaldova nauka o barvách a jejich harmonii
- Hronek, J., Kratochvílová, A., Rýmlová, A., Ševčíková, F.: Vliv barev na zrakové vnímání tupozrakých a šilhavých dětí, Sborník PF UP, Univerzita Palackého v Olomouci 1964
- Hulke, W.M.: Magie barev Praha, Praha 1996
- Itelson, L.B., Ivaškin, N.S.: "D - efekt" i některýje soobraženija o fyzických korrelatach svetooščuščeniya, Novyje issledovanija, 11/1967, Prosvěščenije, Moskva 1967
- Janoušek, J., Hoskovec, J., Štikar J.: Psychologický výkladový atlas, Karolinum, Praha 1993
- Judd, D.B., Wyszecki, G.: Color in business, science and industry, Mir, Moskva 1978
- Konečný, J.: Analýza posuzování barev pomocí sémantického diferenciálu, FF UJEP, Brno 1974
- Koukal, E.: Studie o barevném slyšení, MU, Brno 1935
- Kuric, J.: Vnímání malířských výtvarných děl v ontogenezi, UJEP, Brno 1986
- Luckiesh, M.: Light, Vision and Seeing, D. Van Nostrand Company, New York, 1946
- Lüscher, M.: Test volby barev k hodnocení osobnosti, Psychodiagnostika, Bratislava, 1993
- Lüscher, M.: An Introduction to Colour Psychology, Ellery & Associates Limited, Dorset 1994
- Lüscher, M.: Lüscherova klinická diagnostika, Psychodiagnostika, Brno 1994
- Lüscher, M.: Čtyřbarevný člověk, Ivo Železný, Praha 1997
- Meili, R., Rohrachner, H. a kol.: Učebnice experimentální psychologie, SPN, Praha, 1967
- Mühlbacher, H.: Selektivní propagace, Baktex, Praha 1993
- Newton, I.: Optika, Gosudarstvennoje izdatelstvo techniko-teoretičeskoj literatury, Moskva 1954
- Padgham, C.A.: The Perception of Light and Color, Mir, Moskva 1978
- Pleskotová, P.: Svět barev, Albatros, Praha 1987
- Prachár, J.: Reklama, Ekonomická univerzita, Bratislava 1993
- Puchovskij N.N.: Razrabotka psichometričeskoj modifikacii 8-cvetovovo varianta testa M. Ljušera, Psichologičeskij žurnal, tom 16, 1995, No1, s. 138 - 147
- Rood, O., Birren, F.: Modern Chromatics, Van Nostrand Reinhold Company, New York 1973
- Richter, J.: Léčení barvami, Ekokonzult 1995
- Steincke W., Hunziker Th., Lüscher: Psychosomatische Untersuchungen mit dem Klinischen Lüscher-farbttest bei ausgewählten Dermatosen, Akt. Dermatol., 20, 1994, s. 166 -172
- Streitová: Vztah temperamentu k preferenci grafických a barevných kompozic, Brno 1970
- Šířpová, Z.: Příčiny preference určité barevné kompozice, FF UJEP, Brno 1975
- Štikar, J.: Obrazová komunikace, Karolinum, Praha 1992
- Švancara, J.: Genetické determinanty emocionální hodnoty barev, Československá psychologie, ročník XI/1967, str.541
- Vernon, M.D.: Experiments in Visual Perception, Penguin Books, Great Britain 1970

Vernon, M.D.: The Psychology of Perception, Penguin Books, Great Britain 1971

Veverková, L. (2002). Psychologie barev: prožívání barev a jejich preference. Československá psychologie, 46/1, 44-53.

**Elektronické zdroje:**

<http://knihovna.fss.muni.cz/KnihovnaFSS/eiz.php>

Příklady zdrojů dříve použitých studenty v písemných pracích budou k dispozici i ve složce Studijní materiály v ISu.